

Sygn. akt IV U 1439/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2015 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Jacek Liszka

Protokolant: st. sekr. sądowy Małgorzata Houda

po rozpoznaniu w dniu 25 lutego 2015 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania J. N.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 9 września 2014 roku nr (...)

w sprawie J. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o emeryturę

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu się J. N. emeryturę począwszy od dnia 4 marca 2014 roku;
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. na rzecz odwołującego się J. N. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 1439/14

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 25 lutego 2015 roku

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. decyzją z dnia 9 września 2014 roku odmówił J. N. prawa do wcześniejszej emerytury. W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, iż odwołujący nie spełnia warunków, od których zależy prawo do emerytury, gdyż do dnia 1.01.1999 r. nie udokumentował wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego co najmniej 25 lat, lecz 24 lata, 10 miesięcy i 6 dni takich okresów, ponadto nie wykazał wymaganych co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, co nie daje podstaw do przyznania świadczenia emerytalnego na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł J. N. domagając się jej zmiany poprzez uwzględnienie jako okresu uzupełniającego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od 10.11.1969 r. do 1.07.1973 r., a ponadto do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Zakładzie (...) M. F., w związku z czym wniósł o przesłuchanie wymienionych w odwołaniu osób.

W odpowiedzi na odwołanie organ emerytalny domagał się jego oddalenia, powołując argumentację z zaskarżonej decyzji i podnosząc, że ZUS nie zaliczył wnioskodawcy jako uzupełniającego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od 10.11.1969 r. do 1.07.1973 r. z uwagi na bardzo małą powierzchnię tego gospodarstwa, w związku z czym zdaniem ZUS trudno przyjąć, że praca wnioskodawcy miała charakter stały. Ponadto podniesiono, iż co prawda decyzją ZUS z dnia 13.10.2014 r. zaliczono ubezpieczonemu kolejny okres pracy w warunkach szczególnych od 1.08.1993 r. do 30.04.1994 r. w związku z czym wnioskodawca posiada łącznie staż takiej pracy w wymiarze 14 lat, 2 miesiące i 27 dni, to jednak w dalszym ciągu nie spełnia warunku posiadania co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. N. urodzony w dniu (...) ukończył 60 lat w dniu (...)r. W zaskarżonej decyzji z dnia 9.09.2014 r. ZUS uwzględnił ubezpieczonemu łącznie 24 lata, 10 miesięcy i 6 dni okresów składkowych i nieskładkowych, natomiast do stażu pracę w warunkach szczególnych zaliczył łącznie 13 lat, 5 miesięcy i 27 dni. Kolejną decyzją z dnia 13.10.2014 r. ZUS dodatkowo zaliczył do stażu pracy w warunkach szczególnych okres od 1.08.1993 r. do 30.04.1994 r. zatrudnienia w Zakładzie (...) (...) w T., w związku z czym staż ten wzrósł do 14 lat, 2 miesięcy i 27 dni.

Dowód: akta ZUS

Ubezpieczony po ukończeniu szkoły podstawowej rozpoczął naukę w Technikum Mechanicznym w S., gdzie uczęszczał w latach 1969-1973. Podczas nauki zamieszkiwał w gospodarstwie rolnym rodziców w miejscowości Z., skąd udawał się codziennie do szkoły pociągiem. Gospodarstwo to składało się z gruntów o łącznej powierzchni 0,5978 ha. Ponadto matka ubezpieczonego H. N. uprawiała także grunty swojego brata T. Ł. (ok. 0,30 ha), który nie mieszkał w swoim gospodarstwie i nie mógł się nim zajmować, a także dzierżawiła ziemię od innych osób, łącznie uprawiane było ok. 1,5 ha. W gospodarstwie hodowano krowę, świnie, kury, uprawiano ziemniaki, pszenicę, buraki, jarzyny, siano, jęczmień. Rodzice ubezpieczonego pracowali zawodowo, mama sprzedawała w sklepie w Z., a ojciec pracował w Przedsiębiorstwie (...) w S., przebywając na delegacjach w B., przyjeżdżał do domu raz w tygodniu. Starszy brat odwołującego A. w latach 1970-1972 odbywał zasadniczą służbę wojskową, a młodsza siostra była wówczas jeszcze niepełnoletnia i pomagała głównie w domu. Odwołujący pracował więc w tym gospodarstwie rolnym między innymi przy sadzeniu ziemniaków, plewieniu, przy zwierzętach, przy sianokosach, żniwach. W okresach wakacji, to jest w czasie najbardziej zintensyfikowanych prac na roli odwołujący pracował od rana do wieczora, codziennie.

Dowód:

- akta ZUS,
- zeznania odwołującego się – k. 42,
- zeznania świadków H. N., J. B., K. D. – k. 27-29,
- zaświadczenie Starosty (...) – k. 10 i 13,
- oświadczenie S. D. – k. 11,
- kserokopia książeczki wojskowej A. N. – k. 14-15.

W okresach od 2.09.1991 r. do 31.07.1993 r. i od 1.05.1994 r. do 7.07.1997 r. odwołujący był zatrudniony w Zakładzie (...)M. F. w T.. Zakład ten zajmował się wykonywaniem instalacji c.o. i gaz zarówno w budynkach, jak i na zewnątrz, budowano całkiem nowe gazociągi jak i remontowano stare. Wówczas to stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował jako spawacz, innych prac nie wykonywał. Spawał on rury w gazociągach, była to w głównej mierze praca na zewnątrz przy budowie gazociągów, a w okresach zimowych wykonywał remonty np. w hutach szkła. Ubezpieczony miał uprawnienia spawalnicze, spawał głównie gazowo, rzadziej elektrycznie. W Zakładzie byli zatrudnieni monterzy, którzy wykonywali prace monterskie, przygotowywali rury do spawania, robili wykopy. Odwołujący był jedynym

spawaczem w Zakładzie zatrudnionym na stałe, innych prac podczas przedmiotowych okresów nie wykonywał. W okresie od 1.08.1993 r. do 30.04.1994 r. z uwagi na chorobę M. F. Zakładem zarządzał M. W., a odwołujący wykonywał tożsamą pracę.

Dowód:

- akta ZUS,
- zeznania odwołującego się – k. 42,
- zeznania świadka K. Ś. – k. 29,
- książka spawacza – k. 25,
- umowa o pracę i świadectwo pracy K. Ś. – k. 33-34,
- świadectwa pracy odwołującego się – k. 36-38.

Dokumenty dające podstawę dla poczynienia ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie Sąd uznał za autentyczne i wiarygodne. Poza tym treść i forma tych dokumentów nie budziły zastrzeżeń i wątpliwości uczestników postępowania, nie ujawniły się też takie okoliczności, które należałoby brać pod uwagę z urzędu, a które podważałyby wiarygodność tej kategorii dowodów i godziły w ich moc dowodową od strony materialnej czy formalnej. Dokumenty urzędowe stanowiły zatem dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.), a dokumenty prywatne, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 kpc).

Wiarygodne w ocenie Sądu były także zeznania świadków, jak i odwołującego się. Korespondowały one ze sobą wzajemnie jak i z materiałem dowodowym zgromadzonym w niniejszej sprawie. Depozycje te nie zawierały żadnych większych wewnętrznych sprzeczności, były logiczne i spójne. Razem wzięte dały pełny i jasny obraz badanej rzeczywistości.

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było ustalenie czy odwołującemu przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Zdaniem ZUS odwołujący nie legitymował się w wymaganym zakresie nie tylko stażem pracy w warunkach szczególnych, ale też w wystarczającym zakresie okresami składkowymi i nieskładkowymi.

Z powyższych względów zwrócić uwagę należy na regulację zawartą w art. 184 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS (tekst jedn. Dz.U. z 2013 roku poz.1440 ze zm.) zgodnie, z którą ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, tj. 60 lat życia dla mężczyzny, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (czyli w dniu 1.01.1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. 25 lat dla mężczyzny.

Z kolei według art. 32 wyżej powołanej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będącym pracownikami (o których mowa w ust 2-3 tegoż artykułu), zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 – tj. 65 lat w przypadku mężczyzn. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa powyżej, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym

stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych. Przepis art. 32 ust. 4 powołanej ustawy stanowi natomiast, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Za owe przepisy dotychczasowe należy uważać przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43 ze zm.) wydanego na podstawie upoważnienia zawartego w art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. 1982 r. Nr 40 poz. 267 ze zm.).

Zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 lutego 2002 roku (sygn. akt III CZP 30/2001, opubl. OSNAPiUS 2002/10 poz. 243) zawarte w art. 32 ust. 4 ustawy odesłanie do przepisów dotychczasowych, sankcjonujących obowiązywanie rozporządzenia, można odnosić tylko do tych przepisów rozporządzenia, które regulują materię określoną w przepisie ustawy, a więc wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk, oraz warunki, na jakich osobom wykonującym te prace przysługuje prawo do emerytury. Zachowały zatem moc przepisy § 4-8a określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, przepisy § 9-15 określające wiek emerytalny i warunki przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze, a ponadto przepis § 3 określający ogólny wymagany okres zatrudnienia oraz przepis § 2 ust. 1 stanowiący, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Zatem zgodnie z § 4 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn i ma wymagany okres zatrudnienia wynoszący co najmniej 25 lat, w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Odnosząc się do pierwszej kwestionowanej przez ZUS przesłanki w postaci posiadania przez odwołującego co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych należy stwierdzić, iż została ona spełniona biorąc pod uwagę jako uzupełniające okresy, kiedy to po ukończeniu 16 roku życia w okresie wakacji szkolnych pomiędzy pobieraniem nauki w Technikum Mechanicznym w S., pracował w gospodarstwie rolnym matki w miejscowości Z..

Zgodnie bowiem z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również okresy, traktując je, jak okresy składkowe: między innymi przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

W judykaturze, jak i doktrynie występuje pogląd, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń okresów pracy w gospodarstwie rolnym przed dniem 1.01.1983 roku przesądza wystąpienie dwóch przesłanek tj. wykonywane czynności rolnicze muszą się mieścić w legalnej definicji domownika z art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz muszą być one wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96 OSNAPiUS 1997 nr 23, poz. 473; z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 190/99, OSNAPiUS 2001 nr 4, poz. 122).

Zgodnie natomiast z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2000 r., II UKN 155/00 (OSNAPiUS 2002, nr 16, poz. 394): „Przy ustaleniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, także w czasie wakacji szkolnych.” W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy zwracając uwagę na kwestię pracy sezonowej domownika-ucznia w gospodarstwie rolnym np. podczas przerw wakacyjnych odrzucił związek wykonywania czynności rolniczych z kryteriami określającymi termin "domownika" według art. 6 pkt 2 ustawy o

u.s.r., kwalifikując te czynności jako okres pracy w gospodarstwie rolnym wyłącznie za pomocą spełnienia warunku wykonywania pracy w wymiarze co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy. Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że organy rentowe uwzględniają okresy pracy domownika-ucznia w gospodarstwie rolnym w okresie wakacji (por. komparacje wyroków SN: z dnia 7 listopada 1997 r., II UKN 318/97, OSNAPiUS 1998, nr 16, poz. 491 i z dnia 13 listopada 1998 r., II UKN 299/98, OSNAPiUS 1999 nr 24, poz. 799). Za zasadnością uwzględnienia okresu pracy w gospodarstwie rolnym w czasie wakacji szkolnych, po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy opowiedział się także Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 31 sierpnia 2006 r., III AUa 397/06, Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 12.09.2012 r., III AUa 696/12 oraz Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 9.09.2014 r., III AUa 2480/13, (por. także K. Antonów w: „Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz”, ABC 2009 r.).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, iż z ustalonego stanu faktycznego wynika, że odwołujący podczas wakacji w latach pobierania nauki w Technikum Mechanicznym w S. pracował stale w gospodarstwie rolnym matki z pewnością w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy (ponad 4 godziny dziennie). Wykonywał wówczas wszystkie konieczne czynności w tym gospodarstwie, takie jak przy żniwach, sianokosach, kopaniu ziemniaków, plewieniu, koszeniu itp. Głównie bowiem to ubezpieczony pracował w tym gospodarstwie, gdyż rodzice jego pracowali zawodowo, młodsza siostra była niepełnoletnia, a starszy brat w latach 1970-1972 odbywał służbę wojskową. Sąd nie przesądza czy w trakcie roku szkolnego ubezpieczony pracował po szkole w wystarczającym zakresie w tym gospodarstwie, skoro do uzupełnienia stażu pracy brakowało mu tylko ok. 2 miesiące, a nie ma wątpliwości, iż pracował on stale podczas wakacji, kiedy to pracy na roli jest najwięcej. Nie można zatem jego obowiązków uznać, za „doraźną pomoc w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dzieci jako członków rodziny rolnika” o jakiej mowa w wyroku Sądu Najwyższego z dnia z dnia 10 maja 2000 r. (II UKN 535/99, OSNP 2001/21/650).

Przechodząc do omawiania drugiej zakwestionowanej przez ZUS przesłanki w postaci posiadania przez odwołującego co najmniej 15 letniego stażu pracy w warunkach szczególnych, należy stwierdzić, iż także ona została spełniona.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie dowody z dokumentów, zeznań odwołującego się i świadka w sposób jednoznaczny potwierdziły, że odwołujący w okresach od 2.09.1991 r. do 31.07.1993 r. i od 1.05.1994 r. do 7.07.1997 r. podczas zatrudnienia w Zakładzie (...)M. F. w T. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował jako spawacz. Wykonywał wtedy prace przy spawaniu głównie gazowym rur. Opisana praca jest pracą, którą należy zaliczyć do prac wymienionych w Wykazie A Dziale XIV pkt 12 przedmiotowego rozporządzenia jako prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym.

Tym samym, biorąc pod uwagę powyższe okresy zatrudnienia wraz z okresami pracy uwzględnionymi przez ZUS odwołujący spełnia wymagany warunek co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zaznaczyć należy, że w odpowiedzi na odwołanie organ rentowy błędnie podał, że okres 2.09.1991 r. do 31.07.1993 r. został zaliczony odwołującemu. Bez tego bowiem okresu pozostałe wymienione w odpowiedzi na odwołanie dają 14 lat, 2 miesiące i 27 dni.

Mając powyższe na uwadze, działając na mocy wskazanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję przyznając odwołującemu emeryturę od dnia 4.03.2014 r., tj. od dnia złożenia wniosku. Ponadto w pkt 2 wyroku zasądził od ZUS na rzecz odwołującego kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na podstawie na podstawie § 11 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 490 ze zm.).